

תפ"ח (באר שבע) 49705-06-20 - מדינת ישראל נ' שלו מורי

תפ"ח (באר-שבע) 49705-06-20 - מדינת ישראל נ' שלו מורי מחוזי באר-שבע

תפ"ח (באר-שבע) 49705-06-20

מדינת ישראל

נגד

שלו מורי

בית המשפט המחוזי בבאר-שבע

[27.12.2021]

בפני: כב' ס. הנשיאה, השופט אריאל ואגו - אב"ד

כב' השופט אלון אינפלד

כב' השופט אריאל חזק

באמצעות פמ"ד - עו"ד מורן גז

ע"י ב"כ עו"ד עמיחי ימין

גזר דין

השופט א. ואגו, סגן הנשיאה - אב"ד:

כללי

הנאשם, יליד שנת 2001, הורשע על-יסוד הודאתו, בכתב אישום מתוקן, שהוגש בעקבות הליך גישור שהתקיים אצל כב' נשיאת בימ"ש זה, השופטת ר' יפה-כ"ץ. כתב האישום המתוקן שבו הורשע הנאשם, ייחס לו ביצוע עבירות של רצח באדישות, לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין" או "החוק"), ונשיאת נשק, לפי סעיף 144(ב) לחוק הנ"ל.

הסדר הטיעון, אותו ביקשו הצדדים לאמץ, לא כלל הסכמה לעניין העונש שיושט על הנאשם, פרט לכך, שהמאשימה הודיעה, כי תעתור ל- 20 שנות מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים, והוא הוגש לעיונו בישיבת יום 24.12.20, טרם תחילת שמיעת ההוכחות. בהמשך להודאתו זו, אומץ ההסדר, והנאשם הורשע בביצוע העבירות, כאמור לעיל. התובעת ביקשה שיוזמן תסקיר נפגעי עבירת המתה, אודות משפחתו של המנוח, ואילו הסנגור, מצדו, ביקש להורות על הכנת תסקיר שירות המבחן אודות הנאשם. עם הגשת התסקירים, השמיעו הצדדים טיעוניהם לעונש - התובעת הגישה טיעוניה בכתב, והוסיפה וטענה עליהם בעל-פה, בישיבת יום 8.11.21, ואילו הסנגור השמיע טיעונו לעונש בעל-פה, במהלך אותה ישיבה. משכלל טיעוני הצדדים שטוחים בפנינו - הגיעה העת לגזור דינו של הנאשם. כתב האישום המתוקן

על-פי האמור בכתב האישום המתוקן, בין נווה פרץ (להלן: "נווה") לבין מאיר פרטוש ז"ל (להלן: "המנוח"), היה סכסוך שטיבו אינו ידוע במדויק למאשימה.

במועד שאינו ידוע במדויק, מספר ימים לפני 14.03.20, קשרו הנאשם, נווה, ליאל עמר (להלן: "ליאל"), ורון דהן (להלן: "רון", ושלושתם יחד: "הקושרים"), קשר, לפצוע את המנוח, מתוך כוונה לגרום לו חבלה חמורה, נכות או מום, בכך שליאל ורון יסיעו את הנאשם ונווה לביתו של המנוח, נווה יאיים על המנוח באמצעות כלי נשק, והנאשם ידקור אותו ברגליו. סוכם, כי לאחר המעשה, ליאל ורון ימלטו את הנאשם ונווה מהמקום, ויסייעו להם (להלן: "הקשר").

עוד נטען בכתב האישום, כי לשם מימוש הקשר, הצטיידו הנאשם, נווה, ליאל ורון, בכלי נשק מסוג שאינו ידוע למאשימה, בקוטר 9 מ"מ קצר (להלן: "הנשק"), בו החזיקו ללא היתר או רישיון.

ביום 14.03.20, סמוך לשעה 19:30, נסעו המנוח ואחיו ברכבו של המנוח בעיר אופקים, לכיוון ביתם. באותה עת, במסגרת הקשר ולשם קידומו, מי מהקושרים עקב אחר המנוח וראה אותו מתקרב לבית. סמוך לשעה 19:47 הגיעו הקושרים, ברכבו של נווה, מסוג פולקסווגן פאסאט (שמספרו 22-730-51, להלן: "הרכב הראשון") לביתו של הנאשם, כאשר הקושרים מצוידים בנשק, אספו אותו מביתו, כשהוא מחזיק בסכין, וכולם יחד, נסעו לכיוון רחוב מגוריו של המנוח. נטען, כי במסגרת הקשר ולשם קידומו, כאשר הגיעו הנאשם והקושרים סמוך לביתו של המנוח, הנאשם ונווה יצאו מהרכב הראשון, מצוידים בסכין ובנשק, ואילו ליאל ורון נותרו ברכב הראשון ונסעו מהמקום.

הנאשם ונווה הלכו לעבר ביתו של המנוח, כשנווה נושא את הנשק והנאשם מחזיק בסכין. הנאשם ונווה המשיכו ללכת, עד שהגיעו לחומה הצמודה לביתו של המנוח, וארבו לו שם, עד שיצא מהבית. בשלב זה, בהתאם לאמור בכתב האישום, הודיע נווה לנאשם כי ישנו שינוי בתוכנית, וכי במקום שנווה יאיים על המנוח והנאשם ידקור אותו, נווה יירה במנוח ברגליו, באמצעות הנשק, והנאשם ימתין לו בסמוך.

בהמשך לכך, יצא המנוח מהבית לכיוון רכבו, כשהוא אוחז במפתחות הרכב, הנאשם נותר ליד חומת ביתו של המנוח והמתין לנווה, אשר יצא לעבר המנוח, כשהוא נושא את הנשק טעון. נווה התקרב למנוח, שהיה על הכביש, וירה לעבר פלג גופו התחתון כ- 4 יריות, כשהוא שווה נפש לאפשרות גרימת מותו.

אחד מהקליעים פגע בעורפו של המנוח, אשר נפל על הקרקע על פניו, וקליע נוסף שפשף את רגלו הימנית. שני קליעים נוספים, פגעו ברכבו של המנוח וברכב נוסף שעמד בסמוך. המנוח נפטר מהפגיעה במקום, בשל מעבר הקליע דרך המוח, וגרימת נזק רב למוחון, לגזע המוח ולמוח הגדול.

לאחר הירי, ברחו הנאשם ונווה מהמקום בריצה, כשהם נושאים עמם את הנשק והסכין. בהתאם לתיאום מוקדם, במסגרת הקשר ולשם קידומו, בין הנאשם לקושרים, סמוך לאחר הירי, רון הסיע את ליאל לרכבו של רון, מסוג קיה פורטה (שרישיונו לא היה בתוקף, ומספרו 22-635-72, להלן: "רכב המילוט"). ליאל יצא מהרכב הראשון, נהג ברכב המילוט באופקים, ואסף אליו את הנאשם ונווה, במקום מפגש שאינו ידוע למאשימה במדויק. הם יצאו מאופקים לכיוון צומת גילת, ונכנסו למושב גילת, כדי לעקוף את הצומת. השער האחורי של המושב היה סגור, ולכן הנאשם ונווה יצאו מהרכב ועברו את השער רגלית. ליאל יצא עם הרכב חזרה לכביש הראשי, הפונה לכיוון באר-שבע, ואסף את השניים בעברו השני של השער. באותה עת, ובהתאם לתיאום המוקדם בין הנאשם והקושרים, נהג רון ברכב הראשון אל מחוץ לאופקים, והחנה אותו במושב פטיש. ליאל הסיע את הנאשם ונווה לבאר-שבע, ברכב המילוט, והורידם בעיר. סמוך לאחר-מכן, קיבלו השניים כסף מאדם אחר, שזהותו ידועה למאשימה, וניסו לשכור חדר במלון. משנדרשו להציג תעודות זהות, עזבו את המקום. סמוך לאחר-מכן, בהיותם ברח' קק"ל, נווה הוציא את כרטיס ה-SIM מהטלפון הנייד שלו, ומסרו לנאשם, ששבר אותו לחלקים, בכדי להעלים באמצעותו ראיות.

לאחר-מכן, חזר ליאל לאופקים והחנה את רכב המילוט בקניונית, בתיאום עם רון, אשר חזר אף הוא לאופקים. השניים נפגשו בסמוך לאחר-מכן, וליאל השיב לרון את המפתח של רכב המילוט.

בשל העובדות שפורטו לעיל, יוחס לנאשם, כי במעשיו, גרם למותו של המנוח בצוותא עם נווה, כשהוא שווה נפש לאפשרות גרימת התוצאה הקטלנית. כן יוחס לו, שהיה שותף לנשיאת הנשק בידי נווה, ולהובלתו ברכב הראשון וברכב המילוט. משהודה הנאשם בכתב האישום המתוקן, הורשע, כאמור, בעבירה של רצח באדישות, לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, ובעבירת נשק (נשיאת נשק), לפי סעיף 144(ב) לחוק הנ"ל.

הראיות לעונש המאשימה הגישה, כראיה לעונש מטעמה, את גיליון הרישום הפלילי של הנאשם (ת/1 לעונש). בהתאם לאמור בו - לנאשם הרשעות קודמות בעבירות של תקיפת קטין וגרימת חבלה של ממש, אי-מניעת פשע, שבל"ר ונטישה במקום אחר, שנעברו על-ידו בין השנים 2014-2016. בגין נדון הנאשם, בפברואר 2019, למאסר מותנה, התחייבות ופיצוי כספי למתלונן. במהלך הכנת גזר הדין בתיק הנוכחי, ומשנמצא שלכאורה, המאסר המותנה ושמה גם ההתחייבות, מאותו גזר-דין, ברי הפעלה, ביקשנו את התייחסות הצדדים לכך. בהודעת ב"כ המאשימה, מיום 14.12.21, גרסה התובעת, שהן רכיב המאסר המותנה, והן ההתחייבות, ברי הפעלה. המאשימה ביקשה להפעילם, כשהמאסר יצטבר לעונש בתיק הנוכחי, ואילו הסנגור עתר להטילו בחופף. להודעה הנ"ל, צורף גזר הדין מיום 20.02.19 (שניתן במאוחד, בת"פ 54152-08-16, ת"פ 31385-06-15 ו-ת"פ 38394-01-17).

בנוסף, הפנתה התובעת לאמור בתסקיר נפגעי העבירה, שייסקר להלן, והעידה מטעמה את אחות המנוח, הגב' יסמין סויסה. העדה תיארה בכאב, את גודל האובדן, והצער, שנגרמו לה ולמשפחתה, כתוצאה מרציחתו של אחיה המנוח. היא סיפרה, כי בית ילדותה, שבו התגוררה אמה, במשך 40 שנה, עד לאירוע מושא כתב האישום, היה מקום מפגש של המשפחה המורחבת, שהתפרקה והתפצלה מאז. העדה הוסיפה, שהמנוח היה האח הצעיר במשפחה, והיה כל עולמה של אמה המבוגרת - שהיה דואג לה, מטפל בה ומבשל עבורה, ובבכי סיפרה, שה"רוצחים", כלשונה, גרמו לאם לעזוב את מקום מגוריה, ולעבור, במשך שנה, מעיר לעיר, בניסיון להתמודד עם הזיכרון הכואב. תוארו גם קשיי התמודדות של אח נוסף, עם מות המנוח. בסיום עדותה הוסיפה האחיות, שאין מילים שתוכלנה להסביר את גודל האובדן שנגרם למשפחה, והביעה תקווה, שהאחראים למותו של אחיה, יקבלו את העונש המגיע להם.

מטעם ההגנה לא הוגשו ראיות לעונש.

תסקיר אודות נפגעי העבירה - משפחת המנוח:

תסקיר נפגעי העבירה ביחס למשפחת המנוח, מיום 4.04.21, נערך על-ידי המפקחת המחוזית, ולרי ברזנר, בהמשך למפגשים פרטניים שקיימה עם אמו (א'), שתי אחיותיו (ר' ו-י') ואחיו (ע').

בפתח התסקיר הובהר, שהשיחות עם בני משפחת המנוח, נערכו בסמוך ליום השנה למותו, ולוו בכאב רב, יגון, ובכי כמעט בלתי פוסק מצדם. ההתרשמות הכללית הייתה, שמעבר לאבלם של בני המשפחה, הרי, שנסיבות מותו הטראגיות והפתאומיות של המנוח, מחמירות ומחריפות את הנזקים עמם הם מתמודדים.

בפרק העוסק ברקעו האישי של המנוח, צוין, כי היה בן 35 במותו, גרוש וללא ילדים. הוא היה הבן הצעיר במשפחת מוצאו, שמנתה זוג הורים ו-6 ילדים, ותואר כאדם אופטימי, שמח וחם, שניהל קשרים קרובים עם כל אחד מאחיו, ותרם ללכידות המשפחה. אמו, בת 72, לא עבדה מחוץ לבית, ואביו, שהתמודד עם בעיות בריאות, נפטר 3 שנים קודם לכן.

המנוח התגורר כל השנים בבית הוריו, רכש השכלה תיכונית, שירת בצבא ועבד לפרנסתו מגיל צעיר. הוא עסק בהתקנת מזגנים, וחודשים ספורים לפני מותו, הפך לעצמאי בתחום, קנה רכב והתגורר ביחידת דיור שבנה לעצמו בבית ההורים. אחיו תיארו אותו כאדם טוב לב, בעל מוסר עבודה גבוה, שניהל יחסים חיוביים עם שכנים ולקוחות, הרבה במעשי צדקה ועזרה לאחרים, והיה מוערך בקרב סובביו. בשנים שקדמו למותו של המנוח, התמודדה, כאמור, המשפחה, עם אובדנו של האב, ועם השינוי במערך המשפחתי בעקבות אירוע משברי זה. צוין, שעל רקע פטירתו הכואבת של האב, לקח המנוח על עצמו תפקיד מרכזי בדאגה ועזרה לאם, שהקשר שלו עמה היה קרוב במיוחד.

פרק הנזקים נחלק לשניים. בחלקו הראשון, תוארו נזקי המשפחה כולה ממותו של המנוח, ואילו בחלקו השני, פורט הנזק, ביחס לכל אחד מבני המשפחה, שאותם פגשה עורכת התסקיר.

בכל הנוגע לנזק שנגרם למשפחה כיחידה כוללת - צוין, שהרצח הפתאומי של המנוח, התרחש בתקופת התאוששות מאובדן אבי המשפחה, ובעודם מתמודדים עם פטירתו. ואולם, בשונה מפטירת האב, שהייתה כואבת, אך במובן מסוים טבעית, מותו של המנוח הביא להתמוטטות תחושת השגרה שלהם, והשליטה על חייהם. האופן שבו מצא את מותו מטרידה אותם, והשאלות סביב הרקע לכך - לא מניחות להם, וגורמות למצוקה רבה. עורכת התסקיר התרשמה, שבני המשפחה חיים בחוויה של קטיעה ושב, כשחוויות האובדן ונסיבותיו הטראגיות מלוות אותם ומשפיעות על מישורים שונים בחייהם. מימד נוסף של נזק, בהיבט המשפחתי, מתמקד בבית המשפחה באופקים, שבו התגוררו בשעתו האם, האח ע' והמנוח. צוין, שכיוון שהרצח התרחש בסמוך אליו, האם והאח ע', שהיו בבית באותו זמן, לא יכלו להמשיך להתגורר בו, כשכל יציאה ממנו וכניסה אליו, כמו גם שהייה בבית עצמו, היוו תזכורת לטרגדיה הנוראה. בשל כך, השניים השכירו את הבית ועברו להתגורר באשדוד, סמוך לאחת הבנות. כעבור זמן, חוו קושי נוסף, ועברו להתגורר בבית אחד האחים בירושלים. משם, עברו לאילת, ושכרו דירה בסמוך לאחות נוספת. עזיבת בית המגורים באופקים, הביאה, כך לדברי בני המשפחה, לתחושת "אובדן בית", כמושג וכמשמעות - הן בשל אובדן מקום פיסית להתכנסות ולמפגש משפחתי רחב, כפי שהכירו ושהיה להם כל השנים, והן, במובן של אבדן הביטחון, השייכות והמוגנות הנודעים לבית. מהיבט זה, נפגעה, להערכת עורכת התסקיר, הזהות המשפחתית של בני המשפחה, והזהות האישית של פרטיה.

בהקשר הפגיעה בבני המשפחה, כפרטים - צוין, שכולם מטופלים בעמותת "בשביל החיים", על רקע הקושי שהם חווים מאז מותו של המנוח. אף שהפגיעה והנזק, של כל אחד ואחת מהם, פורטו בהרחבה במסגרת התסקיר, מצאנו לצמצם הפירוט, מטעמי צנעת הפרט, אך הדברים כולם, כמובן שטוחים בפנינו במלואם. מעבר למה שפורט לעיל, ראוי לציין בהקשר זה, כי עורכת התסקיר התרשמה, שאמו של המנוח היא הניזוקה העיקרית ממותו, וזו תוארה על-ידה כאשה מסוגרת, עצובה וכבויה. תחום הנזק העיקרי שאותו היא מתמודדת, לבד מאובדן בן הזקונים, שאליו הייתה קשורה ושטיפל בה ודאג לכל צרכיה, קשור בעזיבת ביתה וסביבתה הקרובה, על כל המשתמע מכך. האם תוארה, גם כמושא דאגת כל אחת ואחד מאחי המנוח, כחלק מסבלם הפרטי.

הערכת עורכת התסקיר, פועל יוצא מתיאור הנזקים שלעיל, הינה, שסיום ההליכים המשפטיים והכרה בפגיעה הישירה במנוח, ובזו העקיפה בבני משפחתו, עשויים לאפשר להם לפנות משאבים לתהליך שיקום, שלו הם זקוקים. כחלק מאותה הכרה - חברתית ומשפטית, הומלץ להשית על הנאשם פיצוי כספי משמעותי לטובת בני המשפחה. תסקיר אודות הנאשם:

תסקיר שירות המבחן בעניינו של הנאשם, מיום 6.04.21, נערך לאחר קיום היוועדות חזותית בינו לבין קצינת המבחן, הגב' אפרת עיני, והוא מבוסס, בין היתר, גם על היכרות קודמת של שירות המבחן עמו, מהליך המעצר בתיק הנוכחי. בפתח התסקיר, פורטו רקעו האישי והמשפחתי של הנאשם, שלעת עריכתו היה רווק, כבן 19 ו-8 חודשים. הוא החמישי מבין ששת ילדי משפחת מוצאו, וגדל, לדבריו, בבית נורמטיבי. הוריו עבדו במהלך השנים במפעל - האב עזב את עבודתו 5 שנים קודם לעריכת התסקיר, על רקע פגיעה פיזית, והאם עזבה את העבודה לאחר מעצרו של הנאשם, בשל הקשיים שהיא חווה בעקבות הסתבכותו. צוין, שהאם מהווה גורם תמיכה משמעותי בו. הנאשם סיים 11 שנות לימוד, עם בגרות חלקית, וטרם מעצרו, התגורר בבית הוריו באופקים, ועבד בעבודות מזדמנות בתחום השיפוצים וההובלות. הוא לא שירת בצבא, בשל מעורבותו בפלילים כנער. מפיו נכתב, שהחל להתרועע עם חברה שולית, כמקור לכוח ולתחושת שייכות, מגיל 14 לערך, ונשירתו מהלימודים נעשתה בצורה הדרגתית, כתוצאה מכך.

נסקר עברו הפלילי של הנאשם, מבית-המשפט לנוער, כמפורט בגיליון ת/1 לעונש שהוגש מטעם המאשימה, ופורטה ההתרשמות הכללית הימנו, בהליך המעצר. בכל הנוגע לנסיבות ביצוע העבירה מושא דיוננו, ולרקע שקדם לה - הובאו, במסגרת התסקיר, דברים שאמר הנאשם לקצינת המבחן, ומובהר, שכלל שמדובר בפרטים שאינם עולים מפורשות מכתב האישום - אינם נלקחים בחשבון בשלב זה.

עורכת התסקיר התרשמה, שהנאשם מבין את חומרת מעשיו ואת הבעייתיות העולה מהם, וכן, שלקח אחריות על התכנון לפצוע את המנוח באמצעות סכין שהחזיק בידו. עם זאת, ציינה, כי בכל הנוגע למנוח, הרושם שהתקבל הוא, שהנאשם מתקשה לקחת אחריות מלאה על חלקו בנזק הקטלני שנגרם, והוא נוטה להשליך את האחריות לכך, בעיקר על שותפו. לצד התייחסות לקשיים בתנאי מעצרו ולהשלכותיו על אורחות חייו, הצליח הנאשם להתייחס, ברמה ראשונית, לעובדה שהיה ביכולתו ובבחירותיו למנוע את מותו של המנוח, והביע תחושת חרטה ואמפתיה למשפחתו ולחווית האובדן עמה הם מתמודדים.

ביחס לרמת הסיכון להישנות התנהגות עבריינית אלימה מצד הנאשם, ההערכה שהתגבשה, הצביעה על קיומה של רמת סיכון גבוהה למעורבות עתידית שכזו, כמו גם, למידת חומרת תוצאותיה. נסקרו השיקולים השונים, שהביאו להערכה זו, והם: מאפייני האלימות וחומרת העבירה הנוכחית, התכנון שקדם לעבירה והעובדה שהנאשם נשא עמו נשק קר בו התכוון לעשות שימוש, הכוונה לפגוע במנוח, האדישות לאפשרות גרימת התוצאה, ומעורבות הנאשם בחברה שולית ועבריינית. כן נלקחו בחשבון, עברו הפלילי של הנאשם, והעובדה שחרף הסנקציות שהוטלו עליו בעבר, המשיך להיות מעורב בפלילים. ניתנה התייחסות למאפייני אישיותו הקוגניטיביים, קשייו להסתגל למסגרות ולהישמע לסמכות, ואי-יציבותו בחיים. לכך הצטרף הרושם, שלנאשם נוקשות חשיבתית שבאה לידי ביטוי בשימוש באלימות, כדרך לגיטימית במצבים מסוימים, ובאפיונו, כמי שאינו שולט בכעסיו ומתנהג באימפולסיביות, תוך שידור תוקפנות ורתיעה, כאשר ברקע לכל אלו - קשרים שוליים מושרשים.

בשקילת סיכויי השיקום של הנאשם, הושם דגש על שיתוף הפעולה שלו, והשתלבותו בטיפול במסגרת שב"ס, ולמוטיבציה שהוא מבטא, להשתלב בטיפול מעמיק בתחום האלימות, ועל הרושם, שהמעצר הנוכחי, שהוא למעשה מעצרו הראשון - מהווה עבורו גורם מרתיע ומציב גבול. עם זאת, לנוכח חומרת העבירות וגורמי הסיכון שנסקרו לעיל - לא מצא שירות המבחן לבוא בהמלצה טיפולית בעניינו. לצד האמור, נרשם, כי בין שיקולי הענישה, יש מקום ליתן משקל מסוים לכך, שמדובר בצעיר, ששיתף פעולה עם גורמי אכיפת החוק, ושמדובר במעצרו הראשון, שבמהלכו הביע נכונות לקבל טיפול במסגרת שב"ס.

טיעוני הצדדים לעונש

טיעוני המאשימה לעונש:

ב"כ המאשימה, עו"ד מורן גז, סקרה - הן בטיעוניה הכתובים, והן בהשלמתם בעל-פה - את עיקרי כתב האישום המתוקן, ואת שיקולי הענישה השונים, בהתאם לעקרונות שהתווה תיקון 113 של החוק. פורטו הערכים החברתיים שבהם פגע הנאשם במעשיו - זכותו החוקתית של כל אדם לביטחון אישי, לשלמות הגוף, לכבוד, ולשלמות הנפש. צוין, שערכים אלו, נגזרים מהערך החברתי הבסיסי ביותר, של קדושת החיים, וכן, שעבירות האלימות, וההמתה בפרט - משילות מהאדם את צלם האנוש ופוגעות בסדר התקין של חברה נאורה, תוך הפנייה לפסיקה רלוונטית. אשר למידת הפגיעה בערכים אלו, בעניינו - טענה המאשימה, כי נטילת חיי אדם, ותוצאה של אובדן נפש, מהוות פגיעה ברף הגבוה ביותר, הן בהיבט האנושי-מוסרי, והן בזה החוקי, ומחייבת ביטוי, בדמות החמרת הענישה, לשם מיגור התופעה והרתעת הרבים. עוד נטען, שהיות התוצאה טראגית ובלתי הפיכה, מחמירה עוד יותר את הפגיעה, גם כלפי מעגלים נוספים, ובהם משפחת הקורבן. ביחס למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות המתה, הודגש, שהעבירה בה הורשע הנאשם - רצח באדישות, הינה לפי הדין החדש, שהוחל בעקבות הרפורמה בעבירות אלה. נטען, שמדובר בעבירה מקבילה לעבירת ההריגה בדין הישן, בדגש על-כך, שבשונה מעבירת הריגה בקלות-דעת, היסוד הנפשי שלפנינו - אדישות, חמור במדרג, ולא בכדי הגדירו המחוקק, בדין החדש, כ"רצח". פועל יוצא מכך, עתרה המאשימה להחמרת הענישה עם הנאשם. לביסוס העונש המבוקש על ידה, של 20 שנות מאסר בפועל, הפנתה המאשימה לפסיקה בעבירת הריגה, שהענישה בה עמדה על 18-20 שנים, בשים-לב לכך, שהיסוד הנפשי שנקבע שם, זהה לעניינו. הופנינו גם לפסיקה בעבירת הריגה, שהיסוד הנפשי של מבצעה, היה שוויון נפש לגרימת תוצאות המעשה, ולאבחנות המתבקשות, כדלקמן:

· ע"פ 4524/18 אמיל חנוכיב נ' מדינת ישראל, מיום 3.03.19 - מדובר בנאשם, נעדר עבר פלילי, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון (ולאחר שמיעת מרבית הראיות), בעבירה של הריגה, לפי סעיף 298 לחוק העונשין (בדין הקודם). באותו מקרה, הנאשם והמנוח סעדו ושתו משקאות אלכוהוליים בחצר בנין מגוריו של הנאשם. בין השניים התפתח "עימות פיסי הדדי משמעותי", שבסופו, הפיל הנאשם את המנוח על הרצפה, הכה אותו בגופו ובראשו בחוזקה, ובעוד המנוח שרוע על הקרקע, ניגש הנאשם למחסן סמוך, הצטייד בסכין מטבח, ובאמצעותה, שיסף את גרונו של המנוח מספר פעמים, וגרם למותו. ביהמ"ש המחוזי העמיד את מתחם העונש ההולם בעניינו, על 18-20 שנות מאסר, תוך שהדגיש, שאף שלא מדובר היה במעשה שתוכנן מראש, היו בפני הנאשם אפשרויות להימנע מנקיטת אלימות קטלנית, שאין בהיותו נתון תחת השפעת אלכוהול, בעת ביצוע המעשים, כדי להקל בעונשו, וכן, את התוצאה הקטלנית ואת הנזק הקשה שנגרם למשפחתו של המנוח. דינו נגזר ל-19 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי, ופיצוי לנפגעי העבירה, בסכום של 258,000 ₪. ביהמ"ש העליון דחה את ערעור הנאשם על חומרת העונש, וקבע, בין היתר, שהמסכת העובדתית באותו מקרה, מגלמת עבירת הריגה בצורתה המחמירה, אותה הגדיר "כפסע מעבירת הרצח", וכי העונש שהוטל מבטא את חומרת המעשה.

· ת"פ (מחוזי ב"ש) 8080/09 מדינת ישראל נ' מיכאל פרץ, מיום 2.06.11 - מדובר בנאשם, בעל עבר פלילי מכביד, שהורשע, לאחר שמיעת ראיות, בעבירה של הריגה, לפי סעיף 298 לחוק (בדין הקודם). באותו מקרה, הגיע הנאשם ברכב, לקרבת גן ציבורי, שבסביבתו היו המנוח ואחרים. הוא ירד מהרכב וקרא למנוח לבוא אתו לצד, נכנס עמו לתוך הגן, שלף סכין, ובשלב מסוים דקר בה את המנוח בלבו, והביא למותו. בקביעת העונש, ובמכלול השיקולים שפורטו, צוין, שבזמן ביצוע העבירה, היה הנאשם אסיר ברישיון, והיה משולב בתכנית שיקום, במסגרת הרשעה אחרת, לאחר שריצה תקופת מאסר. נגזרו עליו 18 שנות מאסר בפועל, הופעל תנאי שהיה תלוי ועומד נגדו, והושת עליו לפצות את עזבון המנוח, בסכום של 100,000 ₪.

יוער, שהנאשם ערער על הכרעת הדין וגזר הדין, ובפס"ד מיום 29.06.14, בע"פ 4705/11 - דחה ביהמ"ש העליון את הערעור על הכרעת הדין, לאחר שדן באריכות, ודחה, את טענת הנאשם להתקיימות סייג ההגנה העצמית בעניינו. כמו-כן, נדחה ערעור הנאשם על חומרת העונש.

· ע"פ 1456/01 חליל חדד נ' מדינת ישראל, מיום 22.10.01 - מדובר בנאשם, שהועמד לדין בעבירה של רצח, והורשע בעבירה של הריגה, בשל ספק ביסוד הכוונה הפלילית, ובשאלה האם אמנם חפץ בתוצאה הקטלנית של מות המנוח. באותו מקרה, ביקש המנוח מהנאשם, שייזהר בחניית רכבו, וזה בתגובה, תקף, עם אחיו, את המנוח, טלטל אותו כ"בובת סמרטוטים", הוציא סכין שנשא עמו, ודקר אותו למוות בבטן ובבית-החזה. ביהמ"ש המחוזי גזר עליו את העונש המרבי - 20 שנות מאסר לריצוי בפועל. ביהמ"ש העליון דחה את הערעור שהגיש הנאשם על חומרת העונש, בין היתר, בשל שיקולי הרתעה, ומתוך הבעת שאט הנפש של החברה ממעשים אלו.

· ע"פ 3216/01 צאלח שאכר נ' מדינת ישראל, מיום 18.02.02 - מדובר בנאשם, נעדר עבר פלילי, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של הריגה. באותו מקרה, תקף הנאשם, בהיותו כבן 18, את המנוח, שהיה קטין וצעיר ממנו, נעץ סכין בעומק חזהו, וגרם למותו. ביהמ"ש המחוזי גזר עליו מאסר לתקופה של 20 שנה, מהן שנתיים על תנאי. ביהמ"ש העליון דחה את הערעור שהגיש הנאשם על חומרת העונש, בציינו, כי מצוי הוא, בטווח הענישה שעליו הסכימו הצדדים במסגרת הסדר הטיעון (15-20 שנה), וכן, משום שנסיבותיו מעמידות אותו בדרגה קרובה לרצח, תוך הפנייה לעניין "חליל חדד" שלעיל.

· תפ"ח (מחוזי חי') 33226-10-18 מדינת ישראל נ' ג'אודת דמלחי, מיום 8.07.20 - מדובר בנאשם צעיר, נעדר הרשעות קודמות, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון (לאחר שמיעת חלק מראיות התביעה), בעבירות של הריגה (לפי הדין הקודם), חבלה בכוונה מחמירה (ריבוי עבירות) ונשיאת נשק. באותו מקרה, בעקבות סכסוך בין הנאשם וחברו, לחבורה אחרת, החליטו הנאשם והחבר ("תאופיק גרבאן", שעניינו נדון בתיק מקביל - תפ"ח (מחוזי חי') 33100-10-18, שגזה"ד שניתן בו הוגש מטעם הסנגור דכאן - והוא ייסקר להלן) לירות על חברי החבורה האחרת, ולגרום להם לחבלות חמורות, נכות או מום. במסגרת הקשר, ולשם מימוש, תצפתו השניים על החבורה האחרת, ארבו להם, והצטיידו באקדח ובכיסוי פנים עבור הנאשם. בשלב מסוים, הנאשם ירה לעבר אותה חבורה, ותוך כדי הימלטות מהמקום, ירה גם לעבר המנוח ("עובר אורח"), שנע לכיוונו, מספר יריות, שגרמו למותו כעבור זמן קצר. כן גרם הנאשם לחבלות חמורות, ל-3 פצועים נוספים, שאחד מהם נותר נכה. ביהמ"ש המחוזי גזר את עונשו ל-17.5 שנות מאסר בפועל, מאסרים מותנים, ופיצוי לנפגעי העבירה השונים, בסכום כולל של ₪ 235,000, לאחר שהצדדים הסכימו לטווח ענישה של 15-20 שנות מאסר, בהסדר הטיעון (בדומה לעניין "שאכר" שלעיל). צוין, שמדובר במקרה המצוי ברף העליון של עבירת ההריגה, וכפסע מעבירת הרצח, הן משום נסיבותיו - ביצוע ירי בנשק חם לעבר פלג גופו העליון של המנוח, בהמשך לתכנון מקדים, והן, בשל היסוד הנפשי של הנאשם, שהיה שווה נפש לאפשרות גרימת מותו של המנוח.

אשר למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות נשק, הציגה התובעת פסיקה, המדגישה את חומרתן, ואת הצורך במתן ביטוי עונשי הולם ומרתיע. היא הוסיפה, כי בענייננו, בוצעה העבירה בנשק חם, שהוחזק שלא כדין, ובהצטרף התוצאה הקטלנית, שפוטנציאל מימושה היה קיים עובר לביצוע העבירה - יש מקום להחמרה בעונש.

בפירוט הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה - הודגש, שעל-אף שינוי התכנית, ברגע האחרון, ושלא ביוזמת הנאשם, אין להתעלם מכך, שהתכנון הראשוני שלו היה לדקור את המנוח, ולפיכך - אין מקום להקל עמו, הגם שתפקידו בפועל לא כלל נקיטת אלימות פיזית במו ידיו. האדישות שבה נהג הנאשם, עם שינוי התכנית, והיעדר ניסיון מצדו למנוע את מימושה, מלמדת, לעמדת המאשימה, על הזלזול שלו בחיי אדם, ועל היותו אלים ומסוכן לציבור. ביחס לחלקו היחסי בעבירה, נטען, כי מדובר במי שהיה שותף - הן לתכנון והן לביצוע. הושם דגש על-כך, שהנאשם, כפי שעלה מתסקיר שירות המבחן בעניינו, לא היה ער לטיב הסכסוך, בין נווה למנוח, ובכל זאת השתתף ב"מסע הנקמה", והיה זה שיצא מהרכב, עם נווה, סמוך לבית המנוח. הובאה פסיקה, לביסוס חלקו המשמעותי, והיותו מבצע העבירות בצוותא, כחלק מ"חבורה", על-כל המשתמע מכך. התובעת שבה והתייחסה, לנזק שנגרם מביצוע העבירה, ולהשלכות הקשות שלו, על אמו ומשפחתו הקרובה של המנוח, כמפורט בתסקיר נפגעי העבירה.

לא הופנינו למתחם ענישה הולם, תוך ציון רף עליון ותחתון, אלא, לענישה "סופית", ומשקוללת, שלה עותרת המאשימה, ושעומדת על 20 שנות מאסר בפועל. נטען, כי ענישה זו, משקוללת גם את נתוניו האישיים של הנאשם, ואת הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ובהן: עברו הפלילי, גילו, הודאתו בכתב האישום המתוקן, ונתונים אחרים, שעלו מתסקיר שירות המבחן שנערך בעניינו. לצד עונש המאסר בפועל, ובנוסף אליו, עתרה המאשימה להטיל על הנאשם גם מאסר על תנאי - משמעותי ומרתיע, ופיצוי למשפחת המנוח - בשיעור המקסימלי הקבוע בחוק (258,000 ₪).

כאמור בסקירת הראיות לעונש שלעיל, עתרה המאשימה, במסגרת תגובתה המשלימה, מיום 14.12.21, להשית על הנאשם, במצטבר, גם את עונש המאסר המותנה שהוטל עליו בביהמ"ש לנוער, בגזר-הדין שהוגש לעיונו. טיעוני ההגנה לעונש:

טיעוני הסנגור, עו"ד עמיחי ימין, לעונש, שהושמעו בעל-פה, נפתחו בהתייחסות לפסיקה שהגישה התובעת. לעמדתו, מדובר בפסיקה שאינה רלוונטית לעניינו, העוסקת בגזירת דינים של נאשמים שביצעו את העבירות באופן בלעדי, או במי שהיו המבצעים העיקריים שלהן.

ביחס לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה - נטען, שבכל הנוגע לתכנון שקדם לביצועה, ולנזק שצפוי היה להיגרם בעטייה, יסוד הכוונה, ומהות התכנון, מצדו של הנאשם, היו שונים בתכלית ממה שאירע בפועל, ומכך אין להתעלם. צוין, שבמסגרת התכנון המקדים, הנאשם היה אמור להשתמש בסכין, ולדקור את המנוח ברגלו, אולם תכנית זו שונתה על-ידי נווה שניות ספורות לפני ביצוע הירי. הסנגור הוסיף, שהנאשם לא היה המתכנן העיקרי, ולא המבצע העיקרי, משלא הוא זה שלחץ על ההדק וגרם לתוצאה הקטלנית. הודגש, שבזמן שנווה התקדם אל עבר המנוח, וירה בו, הנאשם קפא במקומו, מאחורי החומה הסמוכה לבית המנוח, כשהוא אינו חפץ בתוצאה, לאחר שלא נטל חלק, כאמור, בתכנון הירי או בביצועו. הסנגור ביקש להעמיד את מתחם העונש הראוי, בעניינו של הנאשם, על 7-15 שנות מאסר בפועל. זאת, בהסתמך על מדיניות הענישה הנוהגת, שאותה הציג בטיעוניו, ואשר התבססה, בין היתר, על הפסיקה שלהלן:

· ת"פ (מחוזי חי') 2058-09-17 מדינת ישראל נ' עודה אבו שנדי ואח', מיום 6.10.19 - גזר-דין בעניינם של 9 נאשמים, שהיו שותפים לאירוע ירי חמור ורחב היקף, לעבר מתחם מגורים, על רקע סכסוך בענייני מקרקעין וכספים. הסנגור מיקד את התייחסותו בנאשם 3, צעיר הנאשמים, שירה אל עבר מתחם המגורים, והביא למותה של אם המשפחה, כבת 70, ולפציעתו של בנה, שהתגורר עם משפחתו בדירה נפרדת, באותו מתחם. מדובר בנאשם, כבן 22, רווק, בעל עבר פלילי לא מכביד מביהמ"ש לנוער, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון, בהריגת המנוחה ובגרימת חבלה בכוונה מחמירה לבנה, תוך שימוש בנשק (עבירות החזקה ונשיאה). ביהמ"ש המחוזי העמיד את מתחם העונש ההולם בעניינו של נאשם זה, על 14-20 שנות מאסר, וגזר את דינו ל-14.5 שנות מאסר בפועל, מאסרים מותנים, ופיצוי לנפגע העבירה ולמשפחת המנוחה, בסכום כולל של 120,000 ₪.

· ת"פ (מחוזי ים) 62883-10-18 מדינת ישראל נ' נור נאצר, מיום 1.03.20 - מדובר בנאשם כבן 19, נעדר עבר פלילי, שהורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של הריגה (לפי הדין הקודם) ופציעה בנסיבות מחמירות. באותו מקרה, נטל הנאשם חלק בקטטה רבת משתתפים, בין שתי משפחות, בהמשך לוויכוח שהתגלע בין ילדיהן. הנאשם הגיע למקום כשברשותו סכין, ניגש למתלונן ודקר אותו באזור המותן, וכתוצאה מכך נדרש המתלונן לטיפול רפואי. בשלב כלשהו תקפו הנאשם ואחרים אדם נוסף, כבן 22, דקרו אותו, והותירו את הסכין נעוצה ברכו. הנאשם הלך אחריו ושלף את הסכין מרכו, וכתוצאה מכך, גרם למותו. ביהמ"ש הניח, לטובת הנאשם, כי לא הוא שדקר את המנוח, והוסיף כי "אין בכך כדי להצדיק הקלה ניכרת בעונשו של הנאשם, שהיה שותף מלא לקטטה ולדקירות שאירעו במהלכה". ביחס להיות הנאשם בבחינת "צעיר-בגיר", עמד ביהמ"ש על-כך, שאין מדובר ב"מונח קסם", המביא בהכרח להקלה בעונש, אולם הקלה כאמור, יכולה לבוא בחשבון, בהינתן תנאים ייחודיים המתקיימים בו (באותו מקרה - דפוסי אישיות דלים וחוסר בשלות), ובהם שיקולי שיקום. הנאשם הביע חרטה על מעשיו ונטל עליהם אחריות. מתחם העונש ההולם, ביחס לשתי העבירות, הועמד על 6-13 שנות מאסר, ועונשו נגזר ל-78 חודשי מאסר בפועל (6.5 שנים), מאסר על תנאי, ופיצוי למשפחת המנוח, בסך של 150,000 ₪.

· ע"פ 4820/18 יהושע אליצור נ' פרקליטות המדינה ואח', מיום 28.10.20 - מדובר בנאשם, נעדר עבר פלילי, שהורשע בעבירה של הריגה (לפי הדין הקודם). באותו מקרה, הביא עצמו הנאשם למצב שבו, עמד עם נשקו (שהחזיק ברישיון) אל מול רכב באיו"ש, שנוסעיו עוררו את חשדו, וזאת אף שאינו איש מרות או שוטר. תוך כדי התרחשות, ירה הנאשם אל צדו של הרכב ירייה בודדת, שחדרה מבעד לחלון הרכב, דרך זרועו של הנהג, הגיעה ללבו וגרמה למותו. הנאשם נמלט מאימת הדין שנים רבות (ממועד הכרעת הדין המרשיעה, 6.09.05, ועד להסגרתו לישראל, כעבור 12 שנה). ביהמ"ש המחוזי הטיל עליו 15 שנות מאסר בפועל, וכן פיצוי לבני משפחת המנוח, בסכום של 200,000 ₪. ביהמ"ש העליון קיבל את הערעור על גזר-הדין (לאחר שהנאשם לא עמד על הערעור בנוגע להכרעת הדין), והפחית 4 שנים מרכיב עונש המאסר שנגזר עליו, כך שזה הועמד על 11 שנים. הערעור על שיעור הפיצוי נדחה. נפסק, כי על-אף שתיקון 113 לא חל במקרה זה, נראה, שלא ניתן משקל הולם למכלול הנסיבות ולמדיניות הענישה הראויה והנוהגת במקרים דומים, והעונש שהוטל מצוי על הצד המחמיר. בנוסף לכך, נבעה ההקלה בעונש, גם משיקולי אחידות ענישה, תוך מתן משקל לכך, שמדובר בהתרחשות שאירעה בעקבות התדרדרות בלתי מתוכננת של סיטואציה, וכתוצאה משרשרת של החלטות שגויות.

· ת"פ (מחוזי חי') 38937-04-12 מדינת ישראל נ' סוהייב בדראן, מיום 14.07.13 - מדובר בנאשם, נעדר עבר פלילי, שהורשע במסגרת הסדר טיעון (שאליו הגיעו הצדדים לאחר שמיעת מרבית הראיות, ובהן עדות הנאשם), בעבירה של הריגה (לפי הדין הקודם). באותו מקרה, חבט הנאשם במנוח, שהיה רכוב על אופנוע, באמצעות קרש, וכתוצאה מכך, אבד המנוח שליטה על האופנוע, נפל ממנו, ומת בעקבות החבלות והנזקים שנגרמו לו. ביום שקדם לאירוע, תקפו המנוח ואביו את הנאשם, והוא הגיש נגדם תלונה במשטרה. מתחם הענישה הועמד על 6-11 שנות מאסר, בשים-לב לכך, שלא מדובר היה באירוע מתוכנן מראש, וכן, שהנאשם לא החזיק סכין או נשק חם, והתנהג בקלות ראש עת הרים מקל לעבר המנוח. בהתחשב בגילו של הנאשם ובהיותו "בגיר צעיר" (18 ו-10 חודשים לעת ביצוע העבירה), לקיחת אחריות על מעשיו, החרטה הכנה והבעת הצער, העדר עבר פלילי וניהול חיים נורמטיביים, ובהתחשב באירוע המקדים, בו הותקף על-ידי המנוח ואביו - הודגש, שלא מוצה הדין עם הנאשם, עת נגזר דינו ל-8 שנות מאסר בפועל, מאסר מותנה ופיצוי להורי המנוח, בסך של 150,000 ₪.

תפ"ח (מחוזי חי') 33100-10-18 מדינת ישראל נ' תאופיק גרבאן, מיום 5.07.21 - מדובר בנאשם, כבן 33, בעל עבר פלילי מכביד ביותר, שהורשע במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של הריגה (לפי הדין הקודם), חבלה בכוונה מחמירה ונשיאת נשק. מדובר ב"תיק מקביל" לזה שאליו הפנתה התובעת בטיעוניה, בעניינו של "ג'אודת דמלחי" (ע"פ 33226-10-18). כזכור, באותו מקרה, מדובר היה בסכסוך בין הנאשם וחברו ג'אודת, לבין חבורה אחרת, שהביא לתכנון מוקדם של השניים, לפגוע בבני אותה חבורה, ולגרום להם לחבלות חמורות, נכות או מום. בפועל, הנאשם היה זה שתצפת על אותה חבורה, דיווח לג'אודת על המתרחש במקום, ותזמן את תחילת הירי, שביצע ג'אודת, ושהביא למותו של המנוח - עובר אורח שלא היה קשור למקרה כלל, ולפציעתם של שלושה נוספים, מאותה חבורה. לעת קביעת מתחם העונש ההולם, הובהר, ש"יש לקחת בחשבון את חלקו הקטן יותר של הנאשם בביצוע המעשים, למרות שהוא אחראי בפלילים למכלול המעשים ולכל התוצאות בהיותו שותף למעשים וקושר קשר לביצועם" (ס' 45 לגזה"ד). ביהמ"ש המחוזי העמיד את מתחם הענישה על 12-18 שנות מאסר בפועל, וגזר את דינו של הנאשם, בתוך המתחם, על 14 שנות מאסר בפועל. בתוך כך, הודגש, כי לבד מהצורך בהרתעת הנאשם, "יש אף צורך בהרתעת הרבים מפני עבירות דומות, לרבות את הקושרים קשר, אף אם הם אינם מי שמבצע את הירי בפועל" (שם, ס' 54). בנוסף - הפעיל ביהמ"ש מאסר מותנה שהיה תלוי ועומד נגד הנאשם, והטיל עליו מאסר מותנה נוסף. נפסק גם פיצוי, לטובת משפחת המנוח ואחד הפצועים - בסכום כולל של 210,000 ₪.

ע"פ 1475/15 פלוני נ' מדינת ישראל ואח', מיום 15.03.16 - מדובר בנאשם, בעל עבר פלילי מכביד, שהורשע בעבירות של הריגה, לפי סעיף 298 (בדין הקודם), קשר לפשע והפרת הוראה חוקית. במועד ביצוע העבירות היה הנאשם קטין, כבן 17 ו-8 חודשים. באותו מקרה, פעל הנאשם עם חברו, בצוותא חדא, מכוחה של תכנית משותפת, ובהמשך לסכסוך כספי של החבר עם המנוח. במהלך האירוע, תקף הנאשם את המנוח, שהיה כבן 17, חתך אותו בראשו, באמצעות סכין יפנית, ובעוד המנוח בורח מפניו ומפני חברו, דלקו השניים אחריו. בהמשך לכך, הוסיף הנאשם וחתך את המנוח, באמצעות הסכין, ואילו החבר נעץ במנוח סכין מטבח, וגרם למותו. ביהמ"ש המחוזי הרשיע את הנאשם בהריגה, חרף העובדה שהדקירה שהובילה במישרין למותו של המנוח, לא בוצעה על-ידו, כי אם על-ידי חברו. עונשו נגזר ל-11 שנות מאסר בפועל, מאסר מותנה, ופיצוי למשפחת המנוח בסכום של 150,000 ₪. הנאשם ערער הן על הרשעתו והן על חומרת העונש שהושת עליו, והמאשימה ערערה על קולת העונש. ביהמ"ש העליון דחה את ערעורו של הנאשם, וקיבל את ערעור המדינה, באופן שבו, הוחמר עונשו, ל-12 שנות מאסר בפועל. יתר רכיבי הענישה נותרו בעינם.

פסק דינו של ביהמ"ש העליון התמקד בדיני השותפות, ובשאלת ההרשעה של "מבצע בצוותא", לפי סעיף 29(ב) של החוק. נקבע, ש"לצורך הרשעה בביצוע בצוותא, אין הכרח שכל אחד מהמבצעים יעשה מעשה אשר, כשלעצמו, ימצה את ביצוע העבירה". עוד נקבע, כי "מקום שכמה בני אדם חוברים יחד לביצועה של עבירה, כאשר לכל אחד מהם "תפקיד" נפרד בביצוע - נושא כל אחד מהם באחריות לביצועה כמבצע בצוותא, אף אם לא השלים בעצמו את כל רכיבי היסוד העובדתי של העבירה... מבצע בצוותא הוא מי שתרם תרומה החורגת מהכנ"ג דא להגשמת התכנית העבריינית המשותפת ונמנה עם חברי "המעגל הפנימי" של תכנית זו. היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה כמבצע בצוותא הוא זה של העבירה העיקרית, בצירוף מודעות לכך שהנאשם פועל יחד עם שאר המבצעים. על בסיס האמור לעיל, נהוג לראות במבצע בצוותא כמי שפעל, יחד עם שאר המבצעים, כ"גוף אחד" במסגרת התכנית המשותפת" (ס' 28 לפסה"ד).

· ע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל, מיום 25.06.13 - מדובר בנאשם, נעדר עבר פלילי, שהורשע במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה, פגיעה בנסיבות מחמירות ושיבוש מהלכי משפט. באותו מקרה, היה הנאשם מעורב בקטטה עם צעירים אחרים, במהלכה הכה אותם וגרם להם לחבלות חמורות. בהמשך לאותה תקרית, הגיע הנאשם מצויד בסכין מטבח, דקר את אחיינו של אחד הצעירים בבטנו, ופצע אותו באורח שהצריך ניתוח דחוף ואשפוז ממושך. את הסכין זרק הנאשם לתוך נחל, במטרה להעלים ראיות ולשבש את החקירה. ביהמ"ש המחוזי גזר עליו 22 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, ופיצוי לנפגעים, בסך של 50,000 ₪. הערעור שהוגש לביהמ"ש העליון, על גזר הדין, עסק בסוגיית ענישת "בגירים צעירים", לנוכח היות המערער כבן 18 ו-3 חודשים לעת ביצוע המעשים. נפסק, בדעת רוב (מפי כב' השופט ג'ובראן ובהסכמת כב' השופט שהם), כי יש מקום להתחשב, במסגרת שיקולי הענישה, בייחודיות קבוצת ה"בגירים-צעירים", וליתן משקל משמעותי לקרבת הנאשם לגיל 18, ולהשפעה האפשרית של מאסר בפועל על שיקומו, מצבו הנפשי ובגרותו. דעת המיעוט (כב' השופט עמית) גרסה, כי אין מניעה להתחשב בגילו הצעיר של הנאשם, במכלול שיקולי הענישה, אך אין לעשות כן באמצעות יצירת "קטגוריה" חדשה ונפרדת, וכנסיבה בפני עצמה, לעת גזירת הדין. הערעור התקבל חלקית, באופן שבו, הופחתו 4 חודשים מתקופת המאסר שנגזרה על הנאשם, וזו הועמדה על 18 חודשים. יתר רכיבי גזר הדין נותרו על כנם.

לשם גזירת העונש בתוך המתחם, ביקש הסנגור להתמקד בנסיבות אישיות הנוגעות לנאשם, שאינן קשורות בביצוע העבירה. מדובר, לדבריו, בבחור צעיר, כבן 20, אשר לעת ביצוע העבירות מושא כתב האישום, היה על גבול הקטינות, משעבר את גיל 18 אך בחודשים ספורים. מטעם זה, ביקש הסנגור לראות במרשו, בבחינת "בגיר-צעיר", ולהקל עמו את הדין [ר' סקירת פסיקת הסנגור שלעיל, בעניין "פלוני" (ע"פ 7781/12)]. ביחס לעברו הפלילי של הנאשם - נטען, שמדובר בעבר "דל", בהרשעה בודדת של ביהמ"ש לנוער, ובעבירות "שאינן מן העניין". אשר לנסיבה, שעניינה נטילת אחריות מצד הנאשם, והסיכון להישנות עבירות דומות בעתיד - יצא הסנגור חוצץ נגד מסקנות שירות המבחן והתרשמותו מהנאשם. לדידו, שגה שירות המבחן, כשקבע שהנאשם מצמצם בחלקו, ואינו לוקח אחריות מלאה על מעשיו, כאשר בפועל, מדובר היה, אליבא דהגנה, בשטיחת גרסתו בפני שירות המבחן, ובהצגת האירוע, מנקודת מבטו, בפניהם. בהקשר זה, נטען גם, שכתב האישום מבוסס כולו על גרסת הנאשם במשטרה, ומעבר לשיתוף הפעולה שלו עם חוקריו, הושם דגש על לקיחת האחריות והצער שהובע על-ידו, במסגרת ההודאה, כבר בשלב מוקדם זה. גם ביחס להערכת הסיכון להישנות העבירה, טען הסנגור, ששירות המבחן לא העריך נכונה את הטרואמה שאותה נושא עמו הנאשם, כתוצאה מהאירוע, ואת השינויים שחלו בתפיסת עולמו, מאז מעצרו, בכל הנוגע לעשיית שימוש באלימות ובכח. לצד הביקורת על מסקנות שירות המבחן, ביקש הסנגור להדגיש, כי למרות שעורכת התסקיר לא באה בהמלצה טיפולית בעניינו, מצאה היא לציין, במסגרת התסקיר, את התרשמותה בדבר נכונותו של הנאשם להשתקם, נוכח המוטיבציה הגבוהה שהביע, להמשיך ולקבל טיפול במסגרת שב"ס ושירות המבחן. לאור הנסיבות הללו, ביקש הסנגור למקם את עונשו של הנאשם, בתחתית מתחם הענישה שלו עתר, ולגזור עליו עונש מאסר, שלא יעלה על 7 שנים.

אשר להפעלת העונש המותנה, שהושת על הנאשם בביהמ"ש לנוער, בפברואר 2019 - התבקשנו להפעילו בחופף לעונש שיקבע בתיק הנוכחי. כן הוספה, מפי הסנגור (כלול בתגובת המאשימה, מיום 14.12.21), בקשה ביחס לרכיב הפיצוי בתיק הנוכחי, ולפיה - ככל שיוטל פיצוי, מבוקש כי יהא זה סמלי בלבד, משמדובר בנאשם חסר יכולת כלכלית, המגיע ממשפחה דלת אמצעים. דברי הנאשם בפנינו:

בסיום טיעוני הצדדים לעונש, ניצל הנאשם זכותו ולהשמיע דבריו בפניו. הוא פתח בבקשת סליחה ממשפחת המנוח, שנציגה מטעמם, האחות יסמין סויסה (שהעידה לעונש מטעם המאשימה) נכחה באולם. לדבריו, הוא לא התכוון למה שנגרם, ולו היה יודע שכך יקרה, היה מונע את זה. מביהמ"ש ביקש הנאשם, לעזור לו לשקם את חייו. הוא ציין, שאין לו בעיות משמעת בבית-הסוהר, וכן, שבמהלך שהותו שם, השתתף בשיחות, ובכוונתו להשתלב בקבוצות נוספות, במטרה להשתקם.

דיון והכרעה

כתב האישום המתוקן, שבו הודה והורשע הנאשם שבפניו, מגולל מסכת עובדתית, בגדרה, בוצעו עבירות מהחמורות שבדין. תוצאותיה - בנטילת חייו של אדם צעיר, שכל עתידו היה לפניו, וגדיעתם, בטרם עת, בשל סכסוך עלום שרקעו נותר בערפל. הנאשם הודה שהיה שותף לתכנית, שנועדה להרתיע את המנוח. במסגרתה, היה אמור לדקור אותו ברגליו, עם סכין שנשא בכיסו, בעוד חברו נווה, שהיה מסוכסך בעצמו עם המנוח, היה אמור לאיים עליו באמצעות נשק. התכנית נרקמה, והוצאה אל הפועל, בסיוע של שני חברים נוספים, שהיו אמונים על הבאת השניים לבית המנוח, כמו גם על הסעתם, ברכב אחר, לשם הימלטות מזירת העבירה, לאחר מעשה. בפועל, שונתה התכנית במפתיע, וברגע האחרון ממש. לאחר שהשניים ירדו מהרכב הראשון, בסמוך לבית המנוח, נווה הודיע לנאשם שבכוונתו לעשות שימוש בנשק ולירות על רגלי המנוח. הוא אמנם עשה כן, אלא שאחד הקליעים מצא דרכו לעורפו של המנוח ומשם למוחו, וגרם למותו. הנאשם, שאין חולק, כי עמד, בעת הרלוונטית, סמוך למקום האירוע, נמלט עם נווה מהמקום, ויחד אתו, ניסה להעלים ראיות שיקשרו את השניים לביצוע העבירה. ייחוס עבירת הרצח באדישות, וזו של נשיאת הנשק, לנאשם שבפניו, נעשתה מכח דיני השותפות, ועל דרך של "מבצעים בצוותא" (ר' סעיף 29(ב) לחוק).

בבואנו לגזור את דינו של הנאשם, מונחים אנו, בראש ובראשונה, ליתן בכורה לעקרון ההלימה, כאמור בסעיף 40ב של חוק העונשין. פועל יוצא מכך, ייגזר העונש בשים-לב, ותוך שקילה, של חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם, מחד, אל מול סוג ומידת העונש המוטל עליו, מאידך. בין שני אלה - צריך להתקיים "יחס הולם", שמתאפשר, באמצעות גזירה דו-שלבית של הדין, כאמור בסעיף 40ג לחוק הנ"ל, על סעיפי המשנה שלו, ובהתאם לתיקון 113, העוסק בהבניית שיקול הדעת בענישה. בשלב הראשון - יש לקבוע מתחם ענישה הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם, בהתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה, ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בשלב השני - ייגזר העונש המתאים לנאשם, בתוך מתחם העונש ההולם שנקבע, ובהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ושמקדודות בנאשם הספציפי.

נפתח, אם-כן, בקביעת מתחם העונש ההולם לעבירות שבביצוען הורשע הנאשם - רצח באדישות ונשיאת נשק. מדובר בעבירות הפוגעות, אינהרנטיות, בערכים חברתיים מוגנים, הנגזרים מהזכות הבסיסית, לה זכאי כל אדם - לחיות. בכל הנוגע לעבירת הרצח באדישות - מדובר בערכים שעניינם, שמירה על הביטחון האישי, שלמות הגוף, הנפש והכבוד, וביחס לעבירת הנשק - ניתן להצביע על פגיעה בביטחון האישי ובשלטון החוק. על מידת הפגיעה בערכים אלו, ובפרט כאשר עסקינן בתוצאה קטלנית - נשברו קולמוסין, ונראה, כי לא נותר לנו, אלא לחזור על עיקרם. מדובר בפגיעה קשה, שאין עליה עוררין, ושתוצאותיה ההרסניות נוגעות לא רק לגדיעת חייו של המנוח, כי אם לפגיעה מוחשית ועוצמתית גם במשפחתו, שחייה התהפכו בן יום, ושהתמודדותם עם חסרונם של הבן והאח, כעולה מתסקיר נפגעי העבירה שהוגש - קשים מנשוא.

נטעים, שבהתאם לסעיף 40(א) של החוק - משהעבירות בהן הורשע הנאשם מהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש אחד לשתייה, וגזר-הדין שיינתן, יתייחס לכלל העבירות שנעברו באותו אירוע.

אשר למדיניות הענישה הנוהגת - נקדים ונאמר, כי בתוך עמנו אנו חיים. האלימות בחברה גואה, תופעת הסכינאות (המכונה, בפסיקה הרווחת, "תת תרבות הסכין") בקרב הדור הצעיר מדאיגה, והשימוש בנשק חם ליישוב סכסוכים, שפשה במחוזותינו, ממחיש את הזלזול בערך הנעלה של חיי אדם. כל אלה - מחייבים אותנו לצאת מהמרחב הפרטי, ומהצורך בהרתעת היחיד, אל המרחב הציבורי, שבו מצויים גם עבריינים פוטנציאליים. באמצעות ענישה משמעותית ומחמירה, מוטל עלינו להעביר מסר, חד וברור, של היעדר סובלנות כלפי מי שלוקח, תרתי-משמע, את החוק לידי, ובכך - לתת ביטוי נכון לערך חיי האדם וחשיבות המלחמה באלימות הקטלנית. יפים ורלוונטיים לעניין זה, דברי כב' השופט נ' הנדל (כתוארו אז), בע"פ 8134/10 ו-8454/10 פלונים נ' מדינת ישראל, מיום 25.11.12: "לדאבוננו, בעשורים האחרונים, מוצא עצמו הציבור מול הסלמה מתמשכת במקרי האלימות הפוגעים בחברה. אחד ממלבי הבעירה של הסלמה זו הינו אדישות, המהווה קרקע פורה להסלמה שכזו. אדישות - אפתיה - הוגדרה ביוון העתיקה כחוסר עניין בסוגיות בהן אין האדם יכול לשלוט. לשון אחר, זוהי תחושת חוסר האונים של הפרט הסבור שאין הוא יכול להתמודד עם האתגר. על קרקע אדישה זו, צומחים עשבי האלימות השוטמים. מערכת אכיפת החוק אינה יכולה לעמוד מנגד. עליה לעקור את עשבי האלימות מן השורש. אין היא יכולה לתת ידה לאדישות, שסופה באלימות" (סעיף 13 לפסה"ד).

העבירה של רצח באדישות, היא פרי רפורמה בעבירות ההמתה, שנכנסה לתוקף ביום 10.07.19. במסגרת תיקון 137 לחוק העונשין, בוטלה עבירת ההריגה שהייתה מעוגנת, עד אז, בסעיף 298 של החוק הנ"ל, ותחת זאת, נכנסו לתוקף עבירות "חדשות". אחת מהן, היא המתה בקלות דעת, לפי סעיף 301 לחוק, שעונשה 12 שנות מאסר. כן נקבעו שתי דרגות של עבירת רצח: הראשונה - רצח בכוונה או באדישות, לפי סעיף 300(א) לחוק, שעונשה מאסר עולם שאינו עונש חובה, אלא נתון לשק"ד ביהמ"ש, והשנייה - רצח בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 301א לחוק, שעונשה מאסר עולם חובה. לצד עבירות אלה, נקבעה גם עבירה, שעניינה - המתה בנסיבות של אחריות מופחתת, לפי סעיף 301ב לחוק, שעונשה המרבי הוא 15 או 20 שנות מאסר, לפי העניין, וכאמור שם. יוצא, אם-כן, שהעבירה של רצח באדישות, מושא דיונו, שונתה, ולא רק במובן הטרמינולוגי, והפכה לאחת העבירות החמורות בספר החוקים. עבירת הנשק, לפי סעיף 144(ב) לחוק, אף היא, אינה קלה. העונש המקסימלי הקבוע בצידה הוא 10 שנות מאסר.

רמת הענישה בעבירה של רצח באדישות, נלמדת, ונגזרת, בין היתר, גם מפסיקה קודמת בזמן, המתייחסת לעבירה של הריגה, לפי סעיף 298 בדין הקודם. מטעם זה, וכצפוי, מרבית הפסיקה שהוגשה לעיונו, בידי הצדדים, ושנסקרה לעיל, עוסקת בעבירה זו. כפי שניתן לראות בבירור, ולא רק מהפסיקה שהוגשה - מנעד הענישה בעבירות מושא כתב האישום - רחב למדי, והוא תלוי בנסיבות הפרטניות של כל מקרה לגופו. עם זאת, בכל הנוגע למדיניות הענישה בעבירות המתה - בדין הקודם ובזה הנוכחי - ניתן לומר, כי ישנה תמימות דעים ביחס לחומרה שעל הענישה להלום. רף הענישה בהן, גבוה למדי, בוודאי ביחס לעבירות אחרות, ועל אחת כמה וכמה - כאשר השיקול של הרתעת הרבים נדרש, לשם מיגור תופעה חברתית שלילית, או למניעת התדרדרות אפשרית, וצופה פני עתיד, במישור זה.

גם במדיניות הענישה בעבירות נשק, ניתן להצביע על מגמה, הולכת וגדלה, של ענישה מרתיעה וממשית. פסקי-הדין בתחום זה, מדגישים, אף הם, את הצורך, בבחינת "צו השעה", בהרתעה, ובמיגור תופעה, הולכת ומתרחבת, של החזקת כלי נשק לא חוקיים, ועשיית שימוש שלא כדין בהם לאחרונה תוקן החוק בדרך של הנהגת עונש מינימום בעבירות החזקת נשק, תיקון שכמובן אינו חל בענייננו, אך מלמדת על עמדת המחוקק ומגמת ההחמרה.

מהפסיקה שהגישו הצדדים לשם ביסוס מתחם הענישה, שלו עתר כל אחד מהם, ומזו הנהוגה במקרים דומים, ברור, שאין מדובר במלאכה הניתנת להיעשות באמצעות חישוב אריתמטי. הענישה, כאמור, נגזרת מהנסיבות של כל מקרה, ותפורה למידותיו הוא. עוד ניתן לומר, שמתוקף התפקיד והאינטרס, הלגיטימיים, שבא כל אחד מבאי-כוח למלא, אך טבעי - שהמאשימה הציגה ענישה מחמירה מזו של ההגנה, ושדעותיהם, ביחס לעונש הראוי, קוטביות למדי. הגם כך, נראה, כי במקרה הנוכחי, נובע השוני האמור, גם מטעמים נוספים, ובראשם - בחירת הפסיקה ההשוואתית המוגשת, ומידת הרלוונטיות שלה לענייננו. בנקודה זו, ובפרט ביחס לפסיקה שהגיש ב"כ המאשימה, מצאתי לציין, כי אין די בהצגת פסיקה בעבירה דומה, להמחשת הענישה הראויה כאן. יש טעם, וצורך ממשי, בקרבת מה לנסיבות המקרה שלפנינו. נכון היה, לפיכך, לנסות לאתר פסיקה, שבה קווים משיקים לענייננו, למשל - בסוג הנשק שבו נעשה השימוש לביצוע העבירה (קר או חם), חלקו של הנאשם בשרשרת העבריינית, מידת מעורבותו בעבירה, וביחס לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירות - גילו ועברו הפלילי. ישנה משמעות גם לשאלה, האם מדובר בנאשם שניהל את משפטו באופן מלא, או במי שהודה ולקח אחריות על מעשיו, וכן, לתנאיו הפרטניים של הסדר הטיעון שהתגבש באותם מקרים, אם בכלל, ולאבחנות המתבקשות, פועל יוצא מכך.

אשר לפסיקה שהגיש הסנגור - מדובר בפסקי דין מהעת האחרונה, שחלקם נגעו גם לביצוע עבירות בצוותא, בנסיבות דומות לענייננו. עם זאת, לא בהכרח ניתן לגזור מהן גזירה שווה, ולזקק את מדיניות הענישה שמתווה ביהמ"ש העליון בכגון דא, משמדובר בפסקי דין שניתנו, בחלקם, על-ידי הערכאה הדיונית, וביהמ"ש העליון לא העבירם תחת שבט הביקורת. גם כך - כמובן שיש לאלה חשיבות ומשקל בפני עצמם. כך או כך - כלל הפסיקה שהוגשה נסקרה, והיא נלקחת בחשבון, בנתון להערוטי דלעיל, לעת גזירת הדין.

לגבי מכלול הפסיקה שהופנינו אליה, ראוי להטעים, שהענישה שניתנה לגבי אישומים לפי סעיף 298, נגזרה מהעונש המירבי של 20 שנה שעוגן בה. לאחר הרפורמה העונש המירבי הוא מאסר עולם. ניתן לומר שההחמרה בעבירות "ההריגה" החמורות, הייתה אחת ממטרותיו של המחוקק במסגרת הרפורמה. על-כן - נקודת המבט בשקלול רכיב הפסיקה כעת צריך להיות גם מזווית זו.

מכאן - ועל מנת לגבש מתחם ענישה ראוי והולם - נבחן את הנסיבות הספציפיות הקשורות בביצוע העבירה בענייננו, בהתאם למתווה המוצע בסעיף 40ט, וכדלקמן:

· התכנון שקדם לביצוע העבירה - עובדות כתב האישום מלמדות, שלא מדובר באירוע שהתרחש כתוצאה מהחלטה רגעית וספונטנית, או מגחמה שמקורה בדחף פתאומי, שאליו נקלע הנאשם בעל כורחו. עניין לנו - במעשים שתוכננו בקפידה, ותוך קשירת קשר עם אחרים, להם היה שותף הנאשם. רקימת התכנית כללה - חלוקת תפקידים ברורה בין משתתפיה; הצטיידות, מבעוד מועד, באקדח ובסכין; תיאום הגעה והימלטות, באמצעות רכבים שונים; ומעקב אחר המנוח לבית מגוריו. מדובר, אם-כן, בנסיבה שפועלה לחומרה. לא נתעלם מכך, שהתכנית המעודכנת, והחמורה יותר, שהייתה שונה מהותית מזו המקורית, וכללה ירי של נווה, לצד מעורבות מינורית יותר של הנאשם, הוצגה בפניו זמן קצר לפני יישומה. לנפקות הדבר אתיחס בפסקה שעניינה מידת השליטה של הנאשם במעשה, ואולם, בהקשר הנוכחי - ראוי לזכור, שהוא לא השתתף ברכיב התכנון שכלל ירי אל רגלי המנוח.

· חלקו היחסי של הנאשם בביצוע המעשים - תפקידו של הנאשם באירוע, בכוח ובפועל, היה משמעותי וחיוני. הוא היווה חלק אינטגרלי, בבחינת חוליה בלתי איו - בשרשרת העבריינית. מדובר במי שהיה שותף לקשירת הקשר לפגוע במנוח, ובמי שאמור היה, על-פי התכנית המקורית, לדקור אותו באמצעות סכין, ולגרום לו, בכוונת מכוון, חבלה חמורה, נכות או מום. לשם כך, הביא עמו הנאשם סכין. הוא ידע שנווה מחזיק בנשק. הנאשם חבר לקושרים וירד עם נווה מהרכב לשם מימוש התכנית. לאחר האירוע, נמלט יחד אתו מהמקום, בסיוע שני קושרים נוספים. משום כך, הורשע הנאשם בביצוע העבירות בצוותא. בקובעי כן, לא נעלמו מעיני הנסיבות המקלות, היינו, שהנאשם לא היה שותף לשינוי התכנית, ושמטרתו הייתה לגרום לחבלה חמורה כדי לאיים על המנוח, ולא מעבר לכך. סעיף 29(ב) לחוק העונשין, מגדיר את המבצע בצוותא, כך: "המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר". רוצה לומר - אף שבפועל, שונתה התכנית על-ידי נווה, והוא עשה שימוש באקדח, תחת הסכין, שעה שהנאשם עמד בסמוך למקום האירוע - אין ניתן להתעלם מהחלק הפעיל שיוחס לו, מלכתחילה, בתכנית, ולפטור אותו מאחריות לתוצאות האירוע (וראו: הציטוטים הרלוונטיים, והמודגשים, בע"פ 1475/15, שאליו הפנה הסנגור ושנסקר לעיל).

· הנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה וזה שנגרם בפועל - שימוש בנשק חם, כידוע, יכול לגרום למוות. לא אחת, נקבע בפסיקה כי: "כל בר-בי-רוב יודע... שירייה מנשק חם טומנת בחובה סיכון ברור, באשר בכל מקרה של פגיעה מירייה באדם נשקפת לנפגע סכנה לחייו או לשלמות גופו" [ע"פ 498/89 מדינת ישראל נ' דוד יפרח, פ"ד מה(1) 384 (1990)]. משכך, ואף כאשר התכנית החלופית כללה שימוש בנשק לכיוון רגלי המנוח, ולא אל עבר איברים חיוניים שלו, מצופה היה מהנאשם לנסות ולמנוע מעשים אלה, שכן, הוא היה מודע לאפשרות שתגרמנה תוצאות קשות יותר מהמתוכנן ונותר פסיבי ואדיש לאפשרות גרימתם. כך גם לגבי האפשרות, שלדאבון הלב התממשה, שכדור שכוון לרגליים יפגע בכל-זאת באיבר חיוני. במובן זה - אין די בדברי הנאשם, שהשמיע בפניו, ולפיהם, לו ידע "שכך יקרה", היה מונע זאת. שוויון הנפש לאפשרות שהירי יוביל למות אדם - היא הנסיבה שמקימה את היסוד הנפשי של האדישות. כתוצאה מכך, נגדעו חיי אדם צעיר, חרוץ ואהוב, שכל חייו היו לפניו, ושהיה עולם ומלואו. תמונת הנזק שאליו נחשפנו - הן באמצעות התסקיר המפורט אודות נפגעי העבירה, כפרטים וכיחידה כוללת, והן, בצורה בלתי אמצעית, משמיעת עדותה של אחות הנאשם, הגב' סויסה, בפניו - קשה וכואבת. עיקרי התסקיר הובאו לעיל, וממצאיו מלמדים על הקושי הרב שמלווה את משפחת המנוח, במישורים השונים של חייהם. כאמור שם, מדובר במשפחה שחייה השתנו ללא היכר, ושהאבל והיגון שורר בה, מאז אובדן הבן והאח, ועל אחת כמה וכמה, נוכח הנסיבות שהביאו לכך. נזק זה - היה צפוי, לפני האירוע, ונגרם בפועל - במהלכו ובעקבותיו.

· הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה - בנקודה זו, ראוי לציין, שעל-פי עובדות כתב האישום, שבו הודה הנאשם, הסכסוך, שהביא לרקמת התכנית לפגוע במנוח, לא היה בין הנאשם לבין המנוח, כי אם בין נווה לזה האחרון. הנאשם הצטרף לקושרים, אם-כן, בלא שהייתה לו נגיעה למנוח, ובהיעדר סכסוך אישי אתו. כעולה מתסקיר שירות המבחן אודות הנאשם, יש להניח, שהדבר נבע מדפוסים שוליים שהנאשם אימץ, בחברה העבריינית שאליה חבר, ושהשתתפותו בתכנית ובביצוע - הסבו לו תחושת שייכות וכוח.

· יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה, מידת שליטתו במעשה, ואפשרותו להימנע מכך - בהקשר זה, ובהינתן שהנאשם לא היה מסוכסך עם המנוח, אך בהחלט היה מעורב ושותף לתכנית לפגוע בו - מצופה היה ממנו, כבגיר בר-דעת, לפעול לשינוי התכנית ולביטולה, ולכל הפחות - לא לקחת בה חלק. אין חולק, שנווה היסב את תשומת לבו של הנאשם, לשינוי התכנית, ושיתפו בכך, שבדעתו לעשות שימוש בנשק שהביא, ולירות על המנוח. בשלב זה, מצופה היה מהנאשם לפעול, באופן אקטיבי, לשינוי החלטתו של נווה, על אתר. ולא היא. הנאשם נותר לעמוד בסמוך לחומה, המצויה ליד ביתו של המנוח, והניח לנווה לממש את תכניתו, תוך התעלמות מוחלטת מפוטנציאל הנזק ההרסני, העשוי להיגרם ממעשיו. הנאשם צפה אפשרות שהנשק יסב למאיר ז"ל נזק, שיכול ויביא למותו, ואולם הוא נותר פסיבי, ולא עשה דבר בכדי למנוע מנווה לפעול. היה בידו זמן מסוים, על-אף ההודעה היחסית מאוחרת על שינוי התכנית, כדי לפעול לסיכולה, ולמצער - להימנע מהשתתפות בישומה של התכנית "המעודכנת". בכך - כשל הנאשם, ברם - משכתב האישום אינו נוקב בפרק הזמן שחלף למן ההודעה על שנוי התכנית ועד ליציאת המנוח מביתו לכיוון הרכב, ההנחה, המיטיבה, במובן זה, עם הנאשם, תהא, שמדובר בזמן קצר, שלא אפשר לנאשם שקול מעמיק וזמן תגובה משמעותי למניעה ולסיכול של העתיד להתרחש. נתון זה ישפיע, אפוא, על כימות "מידת השליטה במעשה", כהגדרת החוק.

אם-כן - הצבר הנסיבות שתוארו - פועלו לחומרה, מלבד הנסיבה שנוגעת לחלקו המדויק, בפועל, של הנאשם ב"מיזם" העברייני, באשר, אין חולק, שבסופו של יום הוא נותר פסיבי לחלוטין, בסמיכות לזירה אמנם, אך ללא פעולה אקטיבית או הפעלת אלימות מצדו כלפי הקורבן - המנוח.

נקודת ייחוס הולמת, מהיבט הפסיקה שהוצגה, בדרך לגיבוש מתחם ראוי בענייננו, היא פסק הדין של "תאופיק ג'רבאן", שסרקנו לעיל. שם נקבע מתחם של 12-18 שנות מאסר. גם תאופיק היה מבצע בצוואת עם היורה, אולם, נסיבות ענייננו פחות חמורות, מבחינת הנאשם, באשר, במישור התוצאה כאן לא היו נפגעים נוספים, והתנהלות הנאשם בפועל, מעט פחות משמעותית מזו של תאופיק, אשר "תזמן" אקטיבית את הירי של שותפו. עם זאת, וכאמור לעיל, אנו מצויים במגמת החמרה ענישתית, שהמחוקק התווה ברפורמת עבירות ההמתה.

לנוכח כל האמור - בהתחשב בערכים החברתיים שנפגעו ממעשי הנאשם וממידת הפגיעה בהם, ותוך התחשבות במדיניות הענישה הנהוגה, לרבות הכוונת המחוקק להחמרה בעבירות כאלה, במסגרת הרפורמה בעבירות ההמתה, ושקילת הנסיבות שבהן נעברו העבירות וטענות הצדדים - אציע לחברי להעמיד את מתחם העונש הכולל במקרה שלפנינו, על 10-15 שנות מאסר בפועל.

כעת נפנה לגזירת עונשו של הנאשם בתוך המתחם שנקבע. לשם כך, נבחן את הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, כי אם בנאשם עצמו ובנסיבותיו האישיות, כאמור בסעיף 40א של החוק:

· עברו הפלילי של הנאשם, גילו, והפגיעה הצפויה של העונש בו ובמשפחתו - הנאשם שלפנינו יליד 6.06.01, רווק וללא ילדים, ביצע את העבירות מושא כתב האישום, בהיותו כבן 18 ו- 9 חודשים. אין חולק, שמדובר באירוע שקטע את רציפות ומהלך חייו, והשפיע לרעה גם על משפחתו, כעולה מתסקיר שירות המבחן בעניינו. עברו הפלילי, אף כי אינו מכביד במיוחד (כמפורט בת/1 לעונש, וכזכור, הוא נדון שם למאסר מותנה של 4 חודשים, התחייבות ופיצוי), לא הרתיעו מלהמשיך בדרך הרעה שבחר - מוסרית וחברתית, ונראה, שאף העונשים שהוטלו עליו אז, לא לימדוהו לקח, ולא הביאו להפנמת הצורך שלו, בשינוי התנהגותי וחברתי. כתוצאה מכך, ונוכח מאפייני אישיותו, וקשיים אחרים שאתם התמודד, ושפורטו בהרחבה בתסקיר - הצביעה עורכת התסקיר על סיכון עתידי, ברמה גבוהה, להישנות התנהגות אלימה ועבריינית מצדו. הנאשם עצור מאז האירוע, ומשמדובר במאסרו הראשון, אך טבעי, שהוא חווה קשיי הסתגלות, ומתמודד עם בחירותיו. גילו הצעיר, וודאי אינו מסייע בכך. בהקשר זה, של גיל הנאשם, טען הסנגור, כי נכון להתייחס אל מרשו כ"בגיר צעיר", ולראות בכך, משום נסיבה להקלת עונשו. טיעונו נסמך על ההלכה שנקבעה בעניין "פלוגי" (ע"פ 7781/12, מיום 25.06.13, שהתקבל בדעת רוב, של כב' השופט ס' גובראן. עיקריו נסקרו בתחתית פסיקת הסנגור שלעיל). פסיקה מאוחרת בזמן, שניתנה, פה אחד, על-ידי אותו מותב נכבד, בעניינו של "אבטליון" (ע"פ 2420/15 אברהם אבטליון נ' מדינת ישראל, מיום 29.11.15), עמדה על משמעות השתייכותו של נאשם לקבוצת ה"בגיר צעיר", והמשקל הראוי שיש ליתן לגילו, בגזירת העונש. הובהר, שמדובר בדוקטרינה, שפועלה כ"אמצעי פרשני" מנחה, ונפסק ש"אין צורך לחרוג מהוראות הדין וליצור קטגוריה פסיקתית חדשה לבגירים צעירים כדי להתחשב במאפייניה המיוחדים של קבוצה זו". הוסף, כי "לכל אחד מאותם מאפיינים קיימת אכסניה מתאימה בהוראות חוק העונשין, המאפשרות להעניק לו את משקלו הראוי בעת גזירת העונש - ככל שאותו מאפיין מתקיים בבגיר הצעיר העומד בפני בית המשפט ובהתאם למידה שבה הוא מתקיים בו, והכל לפי מיטב התרשמותו של בית המשפט בכל מקרה לגופו" (ס' 21 לפסה"ד). במקרה שלפנינו, יובהר, שגיל הנאשם בא במניין השיקולים, ופועל לקולת העונש, במידת מתונה בלבד, בשים-לב לכך, שמדובר בעבירה מתוכננת ולא בפרץ רגעי של רגשות. עוד יובהר, כי מעיון בגזר הדין שהוגש אך לאחרונה בעניינו של הנאשם, מפברואר 2019 - עונש המאסר המותנה, של 4 חודשים, הוא בר הפעלה, באשר, התנאי שנקבע לצדו, היה - שהנאשם לא יעבור עבירות אלימות מסוג פשע, למשך שנתיים. עם זאת, צו ההתחייבות המותנה, בסך של 5,000 ₪, אינו בר הפעלה, כפי שגרסה התובעת, הגם שתוקפו טרם הסתיים במועד ביצוע המעשים. זאת, משום שהתנאי הקבוע לצדו, תחום לביצוע העבירות המנויות בגזר דינו של ביהמ"ש לנוער, ובהן בלבד. קביעה אופרטיבית ביחס להפעלת התנאי - תעשה להלן.

· נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו ושיתוף הפעולה שלו עם רשויות אכיפת החוק, לרבות מאמציו לחזור למוטב - הודיית הנאשם במעשים שיוחסו לו בכתב האישום, לקיחת אחריות עליהם, והגעתו להסדר טיעון בתיק הנוכחי - מהוות, כולן, שיקול מרכזי ובעל חשיבות, שייזקק לזכותו לעת גזירת הדין. ניהול ההליך ושמיעת העדים הרבים, המנויים בכתב האישום, צפוי היה להיות משמעותי ולארוך זמן רב. לקיחת האחריות, וההודאה בכתב האישום המתוקן - ייתרו את הצורך בשמיעת התיק. משמעות הדבר אינה אך חסכון בזמן שיפוטי, אלא גם, ואולי בעיקר, היעדר נחיצות הבאתם לעדות, של עדים רבים, על הטרחה וקושי הנלווים לכך. כעולה מתסקיר שירות המבחן, טיעוני הצדדים, ודברי הנאשם בפניו - מדובר במי שנטל אחריות על מעשיו, הביע חרטה עליהם, וגילה אמפתיה כלפי משפחת המנוח והנזק שנגרם לה. שיתוף הפעולה, המלא, יש לומר, של הנאשם, עם רשויות אכיפת החוק, אף הוא ראוי למשקל לקולא, לעת בחינת העונש. לצד האמור, יש ליתן הדעת גם להתרשמות עורכת התסקיר, שעניינה - בקושי, ובהסתייגות המסוימת, שביטא הנאשם, בנוגע לחלקו בתוצאה הקטלנית ובמות המנוח. את האשמה, במישור זה, הטיל הנאשם בעיקר על חברו, כאמור בתסקיר. שיקול רלוונטי נוסף, אף כי, בהינתן התוצאה הקטלנית, משקלו אינו גבוה - קשור ברצונו של הנאשם להשתקם, ולחזור למוטב. שירות המבחן סקר, ולו את ראשיתו, של התהליך השיקומי שהנאשם החל בתקופת מעצרו, וצפוי להמשיך בו, אך לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו. מפי הנאשם שמענו, על רצונו לחזור למוטב, להשתתף בקבוצות ייעודיות, ולהשתקם. סנגורו העלה, אף הוא, טענות ברוח זו. לכך, כמובן, יינתן משקל מסוים לעת גזירת העונש.

שקלול הנתונים המובאים בסקירת הנסיבות שלעיל, שעניין בנאשם ובמאפיינים האינדיבידואליים הנוגעים אליו - הביאוני לכלל דעה, כי יש למקם את עונשו מעט מעל השליש התחתון במתחם שנקבע.

למען הסדר הטוב, אוסיף, שלא מצאתי מקום לחרוג מהמתחם, לכאן או לכאן, מטעמי שיקום, או הגנה על הציבור, והדבר אף לא התבקש מפורשות על-ידי מי מהצדדים. כך או כך, כמובן, נביע תקווה שהנאשם יפנים תוצאות ההליך ומעשיו, וינצל את הזמן שיעמוד לרשותו, כדי להתקדם ולהשתפר.

אשר לאופן הפעלת המאסר המותנה - בשל התחשבות במספר נתונים ושיקולים, החלטנו, למרות "ברירת המחדל" שהיא הפעלה במצטבר, להורות על ריצוי חופף של מאסר זה, עם המאסר שמושת כעת על הנאשם. הוא היה צעיר לימים, עת בוצעו המעשים שבעטיים נגזר המאסר המותנה, והיה זה בביהמ"ש לנוער. גזר הדין ניתן, אמנם, כשנה טרם ביצוע העבירות הנוכחיות, אולם, היה זה שנים אחדות לאחר ביצוע העבירות שם. הנתון של קיום מאסר על תנאי נלקח בחשבון לעת קביעת המיקום במתחם העונש כעת, ויש לזכור, שתקופת המאסר הנגזרת היום היא ארוכה ומשמעותית ממילא.

בנוגע לרכיב הפיצויים למשפחת המנוח - לאור תסקיר שירות המבחן, ומורכבות הנזק, במישורים השונים, סבורני, שיש מקום לפסוק פיצוי כולל, שייעודו המרכזי יהא לטובת האם. כידוע, הפיצוי הפלילי נועד לתכליות אחדות, ובהן: מתן סעד מידי לקורבן, ולחלופין, למשפחתו, הכרה חברתית בסבלם, והיטהרות לנאשם. יחד עם זאת, יודגש, כי מדובר אך ב"אקט סמלי-חינוכי-ערכי", ולא בפיצוי ממשי [ע"פ 11178/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פורסם במאגרים (2005)]. בקשת הסנגור, להטיל פיצוי סמלי, נוכח מצבו הכלכלי של הנאשם ומשפחתו - אינה יכולה להיעתר, בשים-לב לפסיקה הנוהגת ולשיקולים העונשיים.

סיכום ותוצאה

לאור כל המקובץ, ולו תישמע דעתי, אציע לחברי שנטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

1. 12 שנות מאסר לריצוי בפועל, בניכוי תקופת מעצרו בתיק זה.
2. מופעל מאסר מותנה שהוטל על הנאשם במסגרת ת"פ מאוחדים: 54152-08-16, 31385-06-15 ו- 38394-01-17, לתקופה של 4 חודשים. מהנימוקים שלעיל - ירוצה המאסר המותנה שהופעל בחופף למאסר שבגזר הדין הנוכחי.
3. מאסר על תנאי, למשך 12 חודשים, והתנאי שהנאשם לא יעבור את העבירה בה הורשע, או כל עבירת אלימות או נשק, מסוג פשע, תוך 3 שנים מיום שחרורו.
4. פיצוי למשפחת המנוח, שיועבר לידי האם - בסכום כולל של 150,000 ₪, שישולם ב- 10 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים, של 15,000 ₪ כל אחד. מועד התשלום הראשון יהא 1.03.2022.

אריאל ואגו, סגן הנשיאה
אב"ד
השופט א. אינפלד:
אני מסכים.

אלון אינפלד, שופט
השופט א. חזק:
אני מסכים.

אריאל חזק, שופט

לפיכך, הוחלט לגזור דינו של הנאשם, כאמור בחוות דעתו של כב' ס. הנשיאה, השופט א. ואגו.
הודעה זכות הערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום.
ניתן היום, כ"ג טבת תשפ"ב, 27 דצמבר 2021, בנוכחות הצדדים.

אריאל חזק, שופט

אלון אינפלד, שופט

אריאל ואגו, סגן הנשיאה
אב"ד